

PLAV!

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 7.2. 2003

č. 6

Seminář pro mladé a začínající překladatele

Po zkušenosti z jednorázových seminářů k překladatelské soutěži Jiřího Levého nás napadlo, že bychom mohli s mladými a začínajícími překladateli pracovat trochu soustavněji. Proto jsme v listopadu předminulého roku zasondovali, zda by zájem byl i z druhé strany. A když se nám přihlásilo několik zájemců, uspořádali jsme v lednu roku minulého první seminář. Ani jsme se nenadáli a dnes už máme za sebou seminář osmý.

Sestava účastníků se mírně mění a kolísá mezi sedmi až deseti. Mění se také postup práce: zpočátku jsme spíš zkoušeli své možnosti na úryvcích, bez zvláštní ambice zpracovat uceleně delší text a dotáhnout ho do konečného tvaru. V posledních třech seminářích je zaměření cílenější: kromě povídky Terryho Bissona, kterou jsme překládali z podnětu jednoho z účastníků semináře pro časopis *Ikárie*, jsme se pustili do nového kompletního překladu Wildovy hry *Jak je důležité míti Filipa*.

Zkoušíme něco jako týmový překlad: každé jednání hry nejdřív rozdělíme do kratších úseků, které překládají vždy dvě dvojice. Tím dochází k dvojí konfrontaci řešení; nejprve při tvorbě uvnitř dvojice a pak ještě při srovnání dvou hotových verzí. Během semináře pak všichni komentují všechno. Sami sobě jsme prvními čtenáři i redaktory.

Doufáme, že taková metoda nevede jen k překladatelským kompromisům, ale k výběru a organickému spojování toho nejzajímavějšího do podoby, jaké bychom každý sám za sebe dosáhli jen stěží.

Zuzka Štátná a Standa Rubáš

James Finn Garner: Červená karkule

Žila byla jistá osoba nízkého věku, která se jmenovala Červená Karkule. Bydlela se svou matkou na kraji rozlehlého lesa. Jednou ji matka požádala, aby babičce odnesla košík čerstvého ovoce a minerálku (ne snad proto, že by to byla ženská práce, ale proto, že je to šlechetný skutek a jako takový pomáhá vytvářet pocit solidarity). Nadto babička nebyla nemocná, přesněji řečeno, byla naprosto tělesně i duševně zdravá a byla schopná se o sebe plně postarat jako každý dospělý jedinec.

Červená Karkule tedy vyrazila s košíkem na cestu lesem. Lidé věřili, že les je zlověstné a nebezpečné místo, a nikdy do něho nevkročili. Červená Karkule si však byla dostatečně jistá svou vlastní pučící sexualitou, takže ji takový průhledný freudovský výmysl nemohl zastrašit.

Na cestě k babičce zastavil Karkuli vlk a zeptal se jí, co to má v košíku. „Zdravou svačinu pro svou babičku, která je jistě schopná

se o sebe postarat jako každý dospělý jedinec,“ odpověděla Karkule.

„Ty můj andílku, jestlipak víš, že pro malé holčičky není bezpečné chodit tímhle lesem jen tak, bez doprovodu?“ řekl vlk.

Červená Karkule odpověděla: „Vaši sexistickou poznámku považuji za krajně urážlivou, ale budu ji ignorovat vzhledem k Vašemu tradičnímu postavení společenského vydědence. Tlak společnosti totiž způsobil, že jste si vyvinul své vlastní – samozřejmě zcela legitimní – hodnotové postoje. A teď dovoďte, musím už jít.“

Červená Karkule šla po hlavní cestě. Vlka však postavení na okraji majoritní společnosti osvobodilo od otrockého lpění na přímočarém, západním způsobu myšlení, takže to vzal k babiččině chalupě zkratkou. Vrazil dovnitř a babičku sežral – pro masožravce jako on to byl naprosto legitimní postup. Navíc nebyl zatížen strnulými maskulinními konstrukty, takže si klidně oblékl babiččinu noční košili a vlezl do postele.

Červená Karkule vešla do chalupy. „Babičko, přinesla jsem vám nemastnou, neslanou, racionální výživu, abych vás poctila jako moudrou a úctyhodnou ženu, vychovatelku a matku rodu.“

Vlk z postele něžně špitl: „Pojď blíž, Karkulko, abych tě lépe viděla.“

Červená Karkule odpověděla: „Á, zapoměla jsem, že jste zřakově handicapovaná jako krtek. Babičko, vy máte ale veliké oči!“

„Mnoho toho viděly, nad mnohým se přimhouřily.“

„A babičko, vy máte ale veliký nos! – samozřejmě pouze relativně, zajisté je svým způsobem přitažlivý.“

„Mnoho toho vyčmúchal, nad ničím se neohrnoval.“

„A babičko, vy máte ale veliké zuby!“

„Jsem jaký jsem a mám se rád,“ zařval vlk a vyskočil z postele. Popadl Karkuli do spárů a chystal se ji spolknout. Červená Karkule začala křičet, ne snad kvůli vlkovým zřejmým sklonům k tranvestitismu, ale proto, že svévolně zasáhl do její intimní zóny.

Karkuliny výkřiky slyšel kolemjdoucí dřevorubec (nebo také technik palivového dříví, jak si nechával říkat). Když vstoupil do chalupy, uviděl rvačku a snažil se zasáhnout. Jenže jakmile zvedl sekeru, Červená Karkule a vlk přestali jako když utne.

„O co vám jde?“ vyštěkla na něho Červená Karkule.

Dřevorubec nevěřil svým očím, snažil se odpovědět, ale nebyl mocen slova.

„Vrazíte sem jak neandrtálec a místo argumentů se oháníte sekerou,“ zařvala Karkule. „Sexisto! Humanisto! Co si to dovoluujete? Myslíte si snad, že ženy a vlci si nemůžou vyřešit své problémy bez mužské pomoci?!“

Když babička slyšela Karkulinu plamennou řeč, vyskočila vlkovi z tlamy, popadla sekeru a usekla dřevorubci hlavu. Po tomto přelomovém zážitku Červená Karkule, babička i vlk pocítili jistou příbuznost svých záměrů. Rozhodli se vytvořit alternativní domácnost založenou na vzájemné úctě a spolupráci, a jestli neumřeli, žijí tak spolu v lese šťastně dodnes.

přeložil Rostislav Valvoda

Terry Bisson: Emka

Co jsem si myslel? To, co dneska. Připadalo mi to takový divný, i když je to legální. Ale nejspíš jsem s těma rodinama souhlasil, že se to musí nějak uzavřít. Koukněte se tamhle z toho okna. Takhle vysoko se v Oklahoma City jen tak nedostanete. Od té doby, co se to

stalo, maj lidi v tomhle městě z vysokejch baráků strach. Skoro jako by ho ten parchant přitlačil k zemi.

My jsme to už taky chtěli uzavřít, kruci, ale oni pak přišli se soudním příkazem až od Nejvyššího soudu. Nejdřív jsem si myslel, že je v tom politika a byl jsem dost nasranej. Ale nasranej tam nepište. Z kterých novin jste říkal, že jste?

Hm, neznám, ale to jsem celej já. No prostě jsem k tomu měl výhrady – říká se to tak, ne? Měl jsem výhrady – dokud mi nedošlo, že tady jde o práva obětí. Takže jsme zrušili popravu a postavili ty nádrže. No a dál už to znáte.

No, pokud se chcete dozvědět podrobnosti, tak byste měl začít u mého tehdejšího zástupce. Ten to měl na starosti. Dneska je tam sám správcem. Řekněte mu, že vás posílám já, a pozdravujte ho.

Tenkrát jsem si myslel, že se tím otevírá Pandořina skříňka, a taky jsem to řekl. Samozřejmě, že těch případů nakonec nebylo tolik a už nikdy to nebyla taková velká várka. A všechno to jde přes nás. Jsme něco jako hlavní koordinátoři. Vidíte tu pěnu na nádržích? To je jedenáct exemplářů chlápka, co unesl ty malý holčičky v Ohio, to zmrzačení genitálií, pamatujete? Dokonce i jedenáct je vzácnost. Normálně uděláme tak čtyři pět kusů. Emka byly výjimka.

Uděláme, vypěstujeme, na tom nesejde. Pokud vás zajímají technický podrobnosti, zajděte si za klonářem. Tak mu tady říkáme. Je to fajn kluk. Přišel z agrotechniky kvůli těm emkům a už tady ve věznicí zůstal. Původně přijel do Států na vejšku jako výměnnej student, ale pak si na MacAlesteru našel holku a už se domů nevrátil. Člověk míní, pambu mění. A ta holka byla moje neteř, takže teď mám v rodině Inda. Ale hinduista to není, to ne.

Vyznání? Unitář. Je nás tady na MacAlesteru několik, ale ve věznicí pracuju jenom já. Tenkrát jsem zrovna vyšel z agrotechniky a emka byly můj první úkol. No, co by měl člověk o takové práci říct? Tam, kde jsem se narodil, jsme žádné takové. . . vy víte co, neměli. Odpuzovalo mě to, ale zároveň i fascinovalo.

Klonovací technologii má dneska kdekdo. Problém je v rychlosti růstu. Zvířata dospívají mnohem rychleji a tak jsme s tím mohli pohnout. Šestitýdenní dobytek, desetidenní kachny. Modifikace genů. Biokatalyzátory. Chtěli hotové exempláře za dva a půl roku. A my jim dodali 168 třicetiletých emek za jedenáct měsíců! Chodil jsem se na ně dívat, jak rostou. Něco vám povím, ale nikomu to neříkejte, hlavně ne Jean, mojí ženě. Já je nakonec začal mít rád.

Těžké? Těžké to pro mě asi bylo, ale když si to tak vezmete, který chovatel je na tom jinak? Farmář si ty svoje vepříky taky může zamilovat, a stejně je nakonec pošle pryč a všichni víme kam.

Na to byste se měl zeptat někoho od soudu. S tímhle já neměl nic společného. Už jsme měli těch objednaných 168 a já pak musel jednoho zničit, ještě než se začal batolit, jen proto, aby mezi ně mohli zařadit i toho původního. Dovedete si představit, jak mi asi bylo!

Ano, to bylo v druhém soudním nařízení. Když ho vydali, emka už byly v kádích. Někdo na ministerstvu zas neměl co dělat. Nejspíš došli k závěru, že když do toho zahrnou i skutečného McVeighe, celá ta věc se tím takříkajíc zlegitimizuje. Ale potom by někdo musel rozhodnout, kdo ho dostane. Ministerstvo se do toho míchat nechtělo, my taky ne, tak jsme do toho vtáhli jednu z těch organizací, co provozujou loterie, protože o nic jinýho v podstatě nešlo, byla to loterie, i když taková kapku zvláštní, jestli mi rozumíte.

Zvláštní proto, že ten, kdo vyhrál, se o tom neměl dovědět. Bylo to jako v popravčích četě, tam taky nikdo neví, kdo střílí ostrejma. Tady zas nikdo nesmí vědět, kdo dostane toho pravýho. Určitě je to někde v záznamech, ale to je všechno tajný. Z kterýho časopisu jste říkal, že jste?

Tajný? Ne, to už jsme skartovali. To bylo ve smlouvě. Myslím, že by to věděl ten, kdo ty klony čísloval, ale je to už pět let a stejně se to určovalo losem. Asi by se to dalo zjistit od řidičů, co je rozváželi nebo od těch, co sváželi zbytky nebo i přímo od těch rodin. Ale to by bylo nezákonný, ne? A podle mě taky neetický, protože by to pak celý ztratilo smysl – a smyslem byla satisfakce. Uspokojení práv obětí. Vždyť nás taky najali proto, abysme to udrželi v tajnosti, a to jsme taky udělali. Tečka.

Jasně že si vybrali UPS, protože my jsme tehdy zrovna koupili Con Tran a s Federální správou věznic jsme měli smlouvu, že pro ně začneme převážet zadrženy. Emka se vozily hlavně do rodin tady v okolí, ale ne všechny. Několik jich šlo mimo stát. Dvě například do Kalifornie. S bezpečností problémy nebyly, protože emka byly všechny celkem poslušny. Asi je tak zkonstruovali. Říká se zkonstruovali? Problém byl v tom, jak to podat veřejnosti. Vlastně šlo jen o formu. Nemůžete jen tak jezdit s autobusem plným emek. A většina rodin taky nechtěla, aby je krom pojišťováků otravoval ještě někdo od novin nebo od televize. (Byly ale i výjimky!) Takže jsme je rozváželi v dodávkách po dvou, po třech, většinou ráno a víceméně tajně. Dokud jsme s tím neskončili, tvrdili jsme novinářům, že ještě doladujeme detaily. Pár lidí si to převzetí natočilo na video. Myslím, že ty samý si pak točili i ty popravu.

Ne, já jsem s tím problém neměl. Kdepak. Jezdil jsem s řidičema, hlavně ze začátku. Poznal jsem spoustu pozůstalejch a přál bych vám zažít, jak nám byli vděčný. Jen si to představte! Dostanete vlastní emko a můžete si ho zabít, jak se vám zlíbí. Zkrátka satisfakce. Byl jsem pyšnej na to, že jsem Američan, i když to všechno odstartovala ta hrozná tragédie. Hrozná – ani mluvit se o tom nedá.

Klidně si promluvte s řidičema, všichni vám řeknou totéž. Z jaký televize jste říkal, že jste?

Nevěřil byste, jakou to mělo tenkrát publicitu. Práva obětí to vyhrály na celý čáře. Taky je dneska už máme v ústavě. Nebo se pletu? No, příjemná práce to zrovna nebyla, i když jsem měl pro ty rodiny pochopení a tu satisfakci jsem jim fakt přál. A za tím si stojím.

Vypadali úplně normálně – třeba jako vy, až na ty fousy. Všichni byli stejný, jeden jako druhý. Jeden z nich byl údajně pravej McVeigh, ale není to jedno? Není klonování právě o tom, že každé je stejné jako ten originál? Na tohle se ještě nikdo neptal. Nejste z nějaký tý talk show, že ne?

I kdyby chtěli, tak s náma mluvit nemohli. A nám se zas dvakrát nechtělo mluvit s nima. Měli celej obličej zalepený izolepou, jen oči jim koukaly a přál bych vám je vidět. Člověk se snažil tomu pohledu vyhnout. Jeden mi poblil celou dodávku, ačkoliv přes tuhle izolepu teoreticky zvracet nejde. Tak jsem vzkázal dispečerovi, že potřebuju teoreticky vydrbat auto.

Mně připadali všichni stejný. Takový vystrašený a skleslý. Nemoh jsem je dost dobře nenávidět, i když jsem věděl, co udělali, nebo teda co udělal jejich taťka nebo jak tomu chcete říkat. Stejně prej nemůžou žít víc jak pět let, pak se jim roztečou vnitřnosti. To ale samozřejmě nebyl problém. Soud rozhodl, že se to všechno má odbýt do třiceti dnů od dodání.

Já jsem jich rozvez čtyřiatřicet – dohromady jich bylo 168. Měl jsem co do činění s čtyřiatřiceti rodinama a můžu vám říct, že to byl dobrej průřez americkou společností, černý i bílý, katolíci i protestanti. Židů jenom pár.

Jó, to jsem taky slyšel. Takový zvěsti se daly čekat, zvlášt když měl jeden z nich bejt ten pravej. Povíдалy se různý věci, třeba že jednomu emku ta jeho rodina odpustila a poslala ho někam do

školy. To by asi neprošlo. Všechny rodiny musely do třiceti dnů vrátit tělo. Jedna verze byla, že vyměnili těla po bouračce. Nebo že upálili na hranici jiný tělo a to pak vrátili. Tomu bych taky moc nevěřil. Upálili jenom jediný emko, a k tomu museli mít zvláštní povolení. Aby ne, když dneska nemůžete v Oklahomě spálit ani hromádku listí.

Sbírali je lidi od SaniMedu, ty svážeš odpad z nemocnic. My s mrtvolama dělat nesmíme. Moc vám toho ale neřeknou. Co sváželi? Kostí a popel. Maso.

Občas z toho běhal mráz po zádech, jenomže v týhle branži si člověk zvykne na ledacos. Do pytlů si je měli posbírat sami, ale víte, jak to chodí. Doopravdy mě dostalo jenom to ukřižování. To podle mě trochu přehnali.

To se vážně nedalo odhadnout, kterej z nich je ten pravej – aspoň ne z toho, co jsme odváželi. Zajděte se zeptat pozůstalejch. Milí lidi, možná trochu nedočkaví. Třetí tejden jsme měli pěknou honičku. Čekali už tak dlouho, že si potom s tím svým emkem pohráli maximálně tejden a pak je to přestalo bavit. Pohráli možná není to pravý slovo, ale víte, co myslím. A pak prásk prásk a zlato brkni na SaniMed, ať to hned odvezou.

Ne že bysme byli pomalí, ale nevěděli jsme, kam dřív skočit. A to, co jsme sbírali, mě nijak zvlášť nebralo. To nebyli lidi. Někteří byli úplně rozmaširovaný. Jo, z některejch byla docela slušná fašírka.

O konkrétních rodinách s váma mluvit nesmím. Ale řeknu vám jedno: ten obřad, vypořádání nebo poprava, říkejte si tomu, jak chcete, to nebylo ideální řešení pro každýho. Jedna rodina dokonce chtěla toho svýho pustit na svobodu. A jelikož to nešlo, chtěli ho aspoň pohřbít. Chápete to? Pohřbít toxickéj odpad!

Jméno ani číslo vám říct nemůžu.

Ale bylo to mezi 103 a 105. To snad není proti regulím.

Nestydím se za to. Jsme křesťané. Odpuť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům. Chtěli jsme to zlegalizovat, ale stát o tom nechtěl ani slyšet, protože už podepsali příkaz k opravě. Měli jsme na to třicet dní, tak jsme čekali do posledního týdne a pak jsme použili takovou tu sadu na eutanázii. Tu infekci. Chci říct injekci. Poslali s ní i doktora, ale zmáčknot jsme to museli sami. Podle mě by člověk měl mít v rámci práv obětí i právo. . . Ale ne, nejspíš ne.

Slyšeli jsme, že jedna rodina mu taky odpustila a prošlo jí to, ale nikdy jsme s nimi nemluvili. Údajně zaměnili těla při havárii a poslali ho na lesnickou školu do Kanady. I kdyby to byla pravda, o čemž pochybuju, bylo by mu dneska skoro pět let a už by měl polovičku života za sebou. Po deseti letech jim prý ztvrdnou vnitřnosti. Z jaké agentury jste říkal, že jste?

My toho našeho vyhodili z letadla. Strejda má velkej ranč kousek za Mayfieldem s vlastním letišátkem. A Cessnu 172. Bylo to nezákonný, ale co nadělaj? C'est la vie, nebo spíš c'est la mort. Jak se to vezme.

To oni nás donutili ho zabít. Copak nám ho nedali, ať si s ním uděláme, co chceme? O tom to přece celý bylo, ne? Zabil mi tátu jako psa, a kdybych ho chtěl jako psa dát na řetěz, co je komu do toho? Hele, nejseš ty na studenta trochu starej?

Na elektrickým křesle. Je v garáži. Chcete se mrknout? Pořád ještě je na sedadle ten hnědej flek.

Tatínek s ním přišel domů a vzal mě a maminku dozadu za dům, abysme viděli, jak ho zastřelí. Zastřelil ho do nohou a pak ho zastřeloval až k hlavě, asi deset minut to trvalo. Nikomu to nepomohlo, teta je stejně mrtvá. Skoro nic z ní nenašli, jenom kousek nohy. Nechcete bonbón? Jsou z Anglie.

Doba? Vždyť je to sotva pět let. Nikdy jsem nic nepřevzal. Měl jsem za to, že jsem jedinej, ale pak jsem zjistil, že nás bylo tak devět. Asi je dali zpátky do kádí. Stejně nemohli žít víc jak pět let. Pak by jim ztverdly vnitřnosti. Měli nějak bloklou DNA nebo co.

Já jsem se s tím vypořádal po svém. To je obrázek mojí dcery. A pokud jde o emka, jsou po smrti. Tečka. Chvilku žily, trpěly a umřely. Je na tom snad někdo z nás jinak? Z jaký církve že to jste?

Klidně vám řeknu naše pravý jméno, ale jestli nás budete citovat, říkejte nám devětačtyřicítka. To je to číslo, co na nás vyšlo v loterii. Dostali jsme toho našeho ve středu, tejdén jsme si ho nechali, pak jsme ho posadili na štokrle v kuchyni a střelili ho do hlavy. Vůbec nám nedošlo, co z toho bude za svinčík. Na tohle měl stát vydat nějaký instrukce nebo upozornění.

Nikdo nevěděl, u koho je ten pravej, a tak to taky bylo správně. Jinak by to pro všechny ostatní nebyla žádná satisfakce. Ale ten náš to nebyl, to vím. Prostě jsem to cítil. Proto jsme ho taky jen zastřelili a smetli jsme to ze stolu. Prostě jsem se nějak nemoh dostat do ráže při pomyslení, že zabiju něco, co se tak tak drží při životě, i když si to údajně pamatuje a cítí to samý, co on. Ale některý lidi se do toho vážně vžili a byli na několika popravách. Navzájem se na ně zvali. Ukažte ten seznam. Bejt váma, tak určitě zajdu za těmahle dvěma: za stodvanáctkou a třiáčtyřicítkou. A možná ještě za třináctkou.

Tak že nám říkaj? Stodvanáctka? Takže je ze mě zase číslo. A já myslel, že po armádě mi s tímhle už daj pokoj. Došlo mi, že máme toho pravýho, opravdickýho McVeighe, protože vůbec nešel zabít. Rozřezali jsme ho motorovkou, tou pro kutily. Né, svinčík mi teda rozhodně nevadil a garantuju vám, že ten zmetek litoval, že se vůbec narodil. Dvacet minut to asi zabralo. Kdybysme nemuseli vracet tělo, dal bych ho sežrat našim psům! Ale má to stejně, zmrď zasranej!

No jasně! Čím víc, tím líp. Dobrýho není nikdy dost! Jediný, co se mi nezdálo, byla šedesát jednička. To ukřižování. To mělo podle mě špatný asociace, ale sousedi z toho byli celí nadšení. To utopení v záchodě bylo bezva. Jed, hranice, provaz – na co si vzpomenete. Lidi si na to napůjčovali různý starý knížky, ale na tyhle středověký kejkle je potřeba speciální náčiní. Jeden chlápek si dal postavit skřípec, ale sousedi si stěžovali na ten kravál. I práva obětí maj holt svý meze. A s tím upalováním to je to samý.

Ten náš určitě nebyl originál. Proč? Byl zticha a tvářil se tak smutně. Prostě jen zavřel oči a umřel. Ten původní by se určitě nenechal zabít tak snadno. Můj nebyl bez viny, ale taky vlastně nic nezavinil. Vypadal na třicet, ale ve skutečnosti mu bylo jen osmáct měsíců, a to se stejně nějak pozná.

Zabil jsem ho jen pro pořádek. Žádná pomsta, jen satisfakce. Když si vezmete, kolik stál ten soud a vyrovnání, a to nemluvím o klonování a rozbážce, tak by to byly vyhozený peníze, nemyslíte?

Jo, slyšel jsem, že jeden přežil, ale to jsou fámy. Jako s Elvisem. Taky se toho spoustu napovídalo. Říká se, že jedna rodina chtěla tomu jejich odpustit a poslat ho někam do Kanady nebo kam. To se mi nezdá! Mohl byste zkusit tadyhle třiáčtyřicítku. Ti se vytahovali, že mají originál. Měl jsem na ně kvůli tomu vztek a pořád mám, protože satisfakci měli mít všichni stejnou. Ale někdo prostě musí vždycky mít něco extra. Ale co, už je to stejně pryč. Pro jakou advokátní kancelář jste to říkal, že děláte?

Věděl jsem, že je to originál podle toho, jak zle po nás koukal. Ale po tejdnu v tý bedničce na krysy docela slušně zkrotnul.

Vždycky se najdou lidi, co budou chtít protestovat, psát dopisy a bůhvíco. Ale když se něco narodí jen proto, aby se to mohlo zabít – proti tomu snad nemůže nikdo nic mít, ne?

Prostě satisfakce, o to tady šlo. No a já žil normálně dál. Znova jsem se oženil a už jsem se stačil zase rozvést. Na jaký škole jste to říkal, že studujete?

Ten původní McVeigh? Myslím, že prostě byl zticha a umřel jako ostatní. A co by taky měl říkat – to jsem JÁ? Tím by všecko akorát zhoršil. A pokud jde o tu fámou, že přežil, to si můžete rovnou přiřadit k Elvisovi.

Taky se tvrdilo, že nějaká rodina po havárce vyměnila těla a poslala toho jejich do Kanady. To bych taky bral s rezervou. Lidi tady kolem o Kanadě ani pořádně moc nevědí. Natož o odpuštění.

My použili tu Kevorkianovu erární soupravu. Podle toho, co jsem slyšel, to tak udělalo ještě asi dvacet dalších rodin. Posadili jsme ho na židli a May zmáčkla stříkačku. Jako když po sobě spláchnete. My s nebožkou May – pánbůh jí žehnej – jsme chtěli jen satisfakci, ne pomstu.

Tenhle chlap, třináctka, se mi jednou svěřil, že má asi opravdovýho McVeighe, ale jak to vidím já, tak to bylo jen zbožný přání. Podle mě to nešlo poznat. Podle mě by to člověk ani nechtěl vědět, i kdyby to šlo.

Zeptat se ho bohužel nemůžete, protože všichni uhořeli, celá rodina. Bylo to večer před tím dnem, na kdy plánovali tu ceremonii – nějaká pomalá procedura s drátama to byla. Snad tam ucházel plyn, kdoví. Všecky to zabilo a to jejich emko při tom taky zařvalo. Požár a pak výbuch. Pro jakou pojišťovnu jste říkal, že děláte?

To bylo – máte mapu? Jó, ta je bezvadná – přesně tady. Na rohu toho obchoďáku u dálnice, jen půl míle od místa toho původního výbuchu, to je ironie. Z toho domu nezbylo nic.

Vidíte ten obchodní komplex u dálnice? Táhle jak je Penny-market, tam stával ten dům. Ta rodina, co v něm bydlela, ztratila někoho při tom výbuchu v Oklahoma City. Po tom satisfakčním řízení o odškodnění dostali jednoho klona, ale naneštěstí na ně přišla další tragédie, ještě než si stačili zorganizovat satisfakci. Cesty Páně jsou někdy vážně zvláštní.

Ne, nikdo z nich nepřežil. Potuloval se tam jeden bezdomovec, ale toho policie odehnala. Vousatý jako vy. Snad známý od rodiny, nějaká divná existence z příbuzenstva, kdo ví. Taková tragédie. Teď bydlí v zadním traktu toho supermarketu v kontejneru.

Táhle. Ten žlutý. Nikdy ho nikdo nevyvází. Nevím, proč s tím město něco neudělá. Takhle tam je už skoro pět let. Být váma, tak tam nechodím. Lidi si s ním radši nic nezačínají. Nikoho neotravuje, ale člověk nikdy neví.

No prosím, jestli chcete. Když zaklepáte vyleze ven, protože si bude myslet že pro něj máte jídlo nebo něco. Děti ho takhle někdy zlobí. Ale nechodte moc blízko, smrdí to tam.

„Tati?“

týmový překlad: Eva Kudynová, Hana Nesnídalová, David Petrů, Tereza Rejšková, Stanislav Rubáš, Lucie Šmídová, Zuzana Šťastná a Rostislav Valvoda

Shel Silverstein, básně

To já v tvém věku

(přeložili Zuzana Šťastná a Stanislav Rubáš)

„Tak co, jdeš ze školy?“ řek strejda.

„Kdepak, já jezdím autobusem.“

„Cože? To já v tvém věku,“ pravil,

„jsem ráno běhal pět mil klusem.“

„A kolik zvedneš?“ začal zase.
„Dva pytle zrní!“ „Cože?“ smál se,
„to já v tvém věku řídil valník
a v každý ruce držel prase.“
„A kolikrát ses pral?“ chtěl vědět.
„Dvakrát – a pokaždý mě zbili.“
„To já v tvém věku,“ ušklíbl se,
„jen vstal a všichni pelášili.“
„A kolik je ti?“ zamračil se.
„Devět a půl.“ „A helemese!“
Strejda se zved a vypnul prsa:
„To mně v tvém věku bylo deset!“

Co odnáší čáp?

(přeložil Stanislav Rubáš)

Cestou sem čáp nosí děti.
Kdo by ale řek,
že odnáší pryč staroušky,
když letí nazpátek?
Míří s nimi bez přistání
– jako přímá linka –
do správkárny, hnedka vedle
skladu na miminka.
Tam staroušky vyspravují:
vyžehlí jim kůži,
důlky, boule, faldy napnou,
kosti vysoustruží.
Spraví zuby, prsty, klouby -
všechno, co se viklá.
V srdci vymění jim pérko,
aby mohlo tikat.
Až jim vyčistí i hlavu,
tak je zmenší. Zkrátka –
čáp je přinese zas zpátky
jako nemluvnátka.

Jak je to s čápem

(přeložil Lukáš Novák)

Kdekdo ví, že čáp nosí děti
jestlipak ale slyšelas,
že se zas vrací pro stařečky,
když přijde jejich čas?
Zamíří k zemi, naloží je
a v ranci, jak je zvyklý,
pak zanesse je do továrny,
kde kdysi všichni vznikli.
Vybaví je tam novým chrupem,
napřímí křivá záda
a stará srdce vyspraví,
že bijí zas jak mladá.
A zbrusu novou kost jim dají,
kde předtím měli špatnou
a vyžehlí jim všechny vrásky
a svaly znovu napnou
Zbaví je starých vzpomínek,
zmenší, a čáp pak letí
a na zemi je vyloží
zas jako malé děti.

Prašť jako uhoď

(přeložil Stanislav Rubáš)

Ptáče uhoď pohrabáčem,
na zajíce vezmi svícen,
na slepici sukovici,
špalek dřeva na tetřeva,
na vorvaně vezmi sáně
a peříčko, to vem na mě!

Uhoď jako prašť

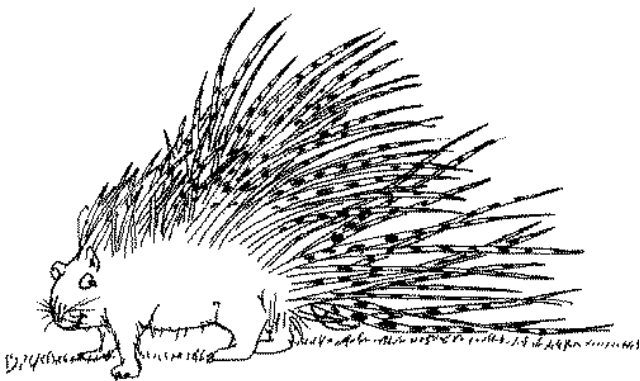
(přeložila Zuzana Šťastná)

Ptáče uhoď pohrabáčem,
na cikádu vezmi kládu,
na žirafu vezmi harfu,
na slepici sukovici. . .
A co bys tak ještě mohla
provést mně? Mě pírkem pohlad!

Rýma

(přeložila Zuzana Šťastná)

Tuhle bych byl býval málem
chytil rýmu. Koukal jsem,
jak si to kolem mě hasí
v tom psím počasí.
Málem jsem ji dostal, ale
upláchla mi před nosem.
Ani nevíš, jak jsem rád,
žeš ji chytil ty!

Dikobraz Dick

(přeložil Lukáš Novák)

Kdopak vyčistí Dickovi ouška,
kdo umyje tlapky od hlíny,
kdo mu ostříhá ostré dráčky,
kdo mu naleští bodliny?
Kája vyčistí Dickovi ouška,
Dan umyje tlapky od hlíny,
Ondra mu ostříhá ostré dráčky
a já skočím koupit noviny. . .

(přeložila Zuzana Šťastná)

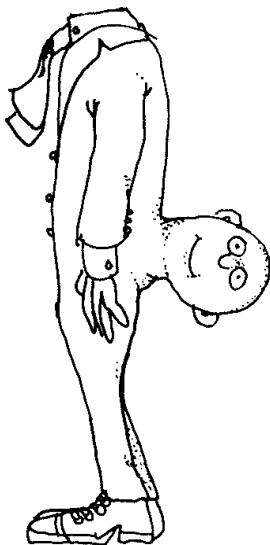
Kdopak tu umeje Dickovi uši?
A kdopak mu vyčeše ocas vzhůru?
Kdo naleští bodliny, ať mu to sluší!
A kdopak mu udělá manikúru?

Uršulka umeje Dickovi uši,
Vilík mu vyčeše ocas vzhůru,
Bob naleští bodliny – no a já klušu
pro poštu. Jistě jí máme fůru!

Na Marsu

(přeložil Lukáš Novák)

Na Marsu chodí oblékaní
stejně jako my, pozemšťani.
Mají stejné boty, taky s tkaničkami,
a milí jsou a krásní – tak jako my sami -
a stejné hlavy mají, a stejné tváře, jistě. .
Ne však na
úplně stejném
místě.

Marťan

(přeložili Lucie Šmídová a Stanislav Rubáš)

Člověka vždy ohromí,
že Marťan je jako my:
spává vleže, čůrá vstoje,
vždy chce vzbudit dobrý dojem,
za život má zuby dvoje,
jenom hlavu, jémine,
tu mívá tam,
kde my ne.

Bezhlavov

(přeložil Lukáš Novák)

Výprodej klobouků dnes v tomto městě
– jeden za šedesát, čtyři za dvě stě!
Buřinky, tvrdáky, s dýnkem i bez
se slevou slušivý turecký fez!
Výprodej klobouků dnes v Bezhlavově
– hučky i cylindry v záruční době!
Copak se nenajde jediná duše
které by tenhleten slamáček slušel?
V městečku Bezhlavov – řekli by mnozí
prodejci klobouků beznadějí hrozí.
Však všechno jde
– jen když se chce.
(Jednou jsem dokonce prodal čtvery boty
na návsi uprostřed Beznohovy Lhoty.)

Váha

(přeložil Lukáš Novák)

Kdybych na váhu lépe viděl,
určitě by mi prozradila,
že už jsem shodil tunu, metrák
anebo aspoň čtyři kila.
„Hubený jsi jak za groš kudla,
dopřej si větší příděl jídel!“
To by mi váha jistě řekla. . .
Jen kdybych na ni lépe viděl.

Bratr ve smetí

(přeložil Lukáš Novák)

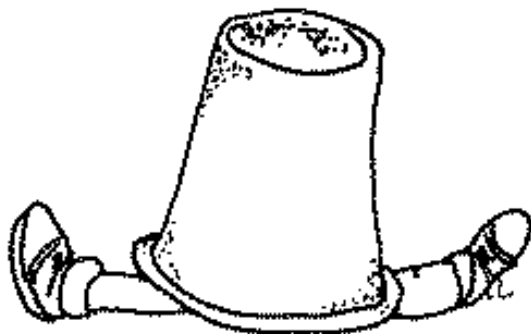
Někdo do koše na odpadky
vyhodil svého mladšího bratra.

Moc rád bych sice věděl proč,
nebudu po tom však pátrat.
někdo však – a já neříkám kdo –
teď tváří se, že nemá ponětí,
jak mohl svého drahého bratra
hodit do smetí.

Bráška v koši

(přeložil Stanislav Rubáš)

Někdo tady nebyl hodný
a dal brášku do smetí,
najednou se ale tváří,
že snad nemá ponětí,
proč se hodná teta zlobí.
Někdo mi teď musí slíbit,
že to neudělá znova.
Tolik škody! Malé brášky
je potřeba recyklovat!

Pranýř překladatelů

Po výpadku v minulém čísle vám dnes opět přinášíme tuto rubriku plnou překladatelských perliček, pochycených z postřehů na internetových diskusních serverech www.okoun.cz a www.nyx.cz.

Pity: V českém překladu Harryho Pottera (ovšem teď mluvím o knize) je „Všichni se dnes sejdem ve Velké síni na slavnostní toust.“

Wittgenstein: *The dragon was not his evil self... Drak nebyl zlým sebou. Sláine the Horned God*, překlad Jan Kantůrek. Bez komentáře.

Wittgenstein: Tohle je opravdu kouzelné. Asimov v *Nadaci a Říši* popisuje klauna, který v románu posléze sehraje významnou roli. Mimo jiné o něm píše: *Jeho úzké tváři vévodil široký nos, který díky masité špičce vypadal stejně chápavý jako opičí ocas.* Ve všeobecně špatném prvním překladu z nakladatelství AG Kult ovšem stojí: *Jeho hubená tvář byla protažena v nos nevídaných rozměrů zakončený masitou špičkou, který rozhodně nesvědčil o velké inteligenci.* Je vidět, že slovníková znalost adjektiva „prehensile“ nestačí. Člověk musí chodit i do zoo :)

Ricarderon: *Dvě věže: Rohan is ready to fall... Rohan je na spadnutí*

Nixonvaldez: Úplně maximální překladatelský seky jsem teď viděl, když v autobuse v Malajsii promítali *Dvě věže* s malajskými titulky. Ten překladatel asi nikdy neviděl knihu *Pán prstenů*, předchází film, titulky, ani učebnici angličtiny – všechno překládal podle

ucha (pravděpodobně se učil anglicky od hluchého Inda). *Sauron* se zpočátku označuje jako *Solomon*, potom jako *Shruman*, následně se spojí se Sarumanem v jednu postavu (která dlí jak v Orthanku, tak v Barad-dûr zároveň), která se označuje *Sharuman*. *Gimli* se říká střídavě *Gibley* a *Gimbly* a z jeho titulu *Master Dwarf* se stává *Master Wolf*. Gandalf Šedý (*Gandalf the Grey*) je přeložen jako *Gandalf Foogray* a Sam Křepelka (*Sam Gamgee*) vpravdě japonsky jako *Sam Kenji* :-). Potom už vůbec nepřekvapí takové věci, jako *Dead Masses* místo *Dead Marshes*, *Aragon* (pravděpodobně vévoda aragonský), syn *Haratonův*, *Humseed* místo *Helm's Deep* apod. Květ *simbelmyne* se stává *symbol mine* a skřeti (*orcs*) se stávají duby (*oaks*). Vrchol nastává, když překladatel považuje výkřik „*Nazgûl!*“ za „*Let's go!*“ a přeloží to tedy do malajštiny jako „*Jom pergi!*“. Proto kdykoli je ve filmu zmínka o nazgûlovi, hrdinové křičí „*Jom pergi!*“ ;-)

S_M_Lomoz: Tentokrát ze slovenštiny. BRATISLAVA, 3. února (ČTK) – Vedení slovenských železnic rozhodlo, že od neděle 2. února zaniká kvůli nerentabilnímu provozu osobní železniční doprava na 25 regionálních tratích. Omezeno má být i dalších 200 vlakových spojů. Slovenští železničáři proti těmto krokům protestují a v pátek před půlnocí vstoupili do časově neomezené stávk.

Od 2. února 2003 měly nastat tyto změny v *cestovním pořádku*. . .

Voyald: Asi 30 rokov dozadu fungoval v slovenskom rozhlasovom éteri istý F.H., ktorý puštal na tu dobu celkom dobrú hudbu, ale názvy piesničiek zjavně prekládal svojpomocně so slovníkom v ruke. Pametám si dva skvosty: 1. *Don't leave me this way* (P. Frampton) = *Nenechávaj ma na tejto ceste*. 2. *Don't stand so close to me* (Police) = *Ak to nevydržím, tak ma zatvor*.

samsa: Achich ouvej, *Back to the Future II*, jeden příklad za všechny: *časový přístroj* :-)

S_M_Lomoz: Na českém obalu VHS filmu *Maléry pana Šikuly* (Office Space) je jedním sloganem věta *Práce vysává* :-)

vyplavil Radim Kučera

Oscar Wilde: Jak je důležité míti Filipa

Výstup první

Salón v Algernonově bytě na Half-Moon Street. Pokoj je zařízen s přepychem a uměleckým vkusem. Z vedlejšího pokoje se ozývají tóny klavíru.

[Lane připravuje odpolední svačinu, a když hudba dozní, vstoupí Algernon.]

Algernon Poznáš, co jsem hrál, Lane? Poslouchal jsi?

Lane Ne, pane. Nepřipadalo mi to slušné.

Algernon To mne opravdu mrzí, o moc jsi přišel. Sice se občas spletu – do správné klávesy se umí trefit kdekdo – ale mám úžasný výraz. A největší akcent dávám na city. Nestačí umět, je třeba žít!

Lane Jistě, pane.

Algernon A když už mluvíme o umění žít, máte už ty okurkové chlebičky pro Lady Bracknellovou?

Lane Ano, pane. [Podá Algernonovi ták s chlebičky.]

Algernon [Prohlíží si chlebičky, dva si vezme a usadí se na pohovce.]

Mimochodem, díval jsem se vám do účtů a podle záznamů bylo ve čtvrtek večer, když jsem večerel s lordem Shoremanem a panem Worthingem, zkonzumováno osm lahví šampaňského.

Lane Přesně tak, pane. Odepsal jsem osm a půl lahve.

Algernon Nejde mi do hlavy, proč všichni sluhové nezadaných mladých mužů v jednom kuse pijí šampaňské. Čím to jenom může být? Ptám se čistě pro informaci.

Lane Řekl bych, že to je tou prvotřídní kvalitou, pane. Vypozoroval jsem, že v domácnostech ženatých mladých mužů je šampaňské jen zřídkakdy kvalitní.

Algernon Zachraň se kdo můžeš! To má manželství opravdu tak demoralizující účinek?

Lane Podle mě může manželství udělat člověku dobře, pane. Osobně s ním ale mám jen velmi málo zkušeností. Byl jsem ženatý jen jednou, a to v důsledku jistého zmatení pojmů mezi mnou a jednou mladou osobou.

Algernon [nezaujatě] Nejsem si jist, zda mne váš rodinný život zajímá, Lane.

Lane Rozumím, pane. Není to příliš zajímavé téma. Sám se k němu nikdy nevracím.

Algernon Přirozeně. Můžete jít, Lane, děkuji.

Lane Děkuji, pane. [Chce odejít.]

Algernon Moment! Ještě mi podejte jeden chlebiček.

Lane Prosím, pane. [Vrátí se a podá Algernonovi chlebiček.]

Algernon Lanovy názory na manželství jsou poněkud nekonvenční. To opravdu nechápu. Když nám služebnictvo nedává dobrý příklad pro život, k čemu ho pak máme? Tyhle nižší třídy snad nemají žádný smysl pro mravní odpovědnost.

[Vstoupí Lane.]

Lane Pan Filip Worthing. [Vstoupí Jack. Lane odejde.]

Algernon Jak se máš, Filipe? Co tě přivádí k nám do města?

Jack Radosti života. Za čím jiným se lidé honí než za trochou radováněk? Jak vidím, už zas máš plnou pusou, Algy!

Algernon [odměřeně] Mám za to, že v dobré společnosti je zvykem dát si v pět odpoledne něco malého k zakousnutí. Kde jsi byl od minulého čtvrtka?

Jack [Posadí se na pohovku.] Jel jsem na venkov.

Algernon A to se tam nenudíš?

Jack [Sundává si rukavice.] Ve městě člověk baví sám sebe. Na venkově musí bavit druhé. Nuda k uzoufání.

Algernon A komu ses staral o zábavu?

Jack [lehce afektovaně] Komu asi? Sousedům, sousedům z okolí. . .

Algernon A copak to tam u vás ve Shropshiru máš za sousedy?

Jack Jsou dokonale nemožní! Vůbec se s nimi nebavím.

Algernon To tedy musí být zábava k popukání! [Vstane a vezme si další chlebiček.] Mimochodem, nemáš náhodou právě ve Shropshiru pozemky?

Jack Cože? Ve Shrophiru? Ovšem. Páni! Na co tu máš tolik šálků? A proč ty chlebičky? Nežiješ si na svůj věk trochu nad poměry? Čekáš někoho na svačinu?

Algernon Jen tetu Augustu s Gvendolínou.

Jack To se dokonale hodí.

Algernon Hm, to jistě. Jenomže teta Augusta asi nebude zrovna nadšená, až tě tady uvidí.

Jack Smím vědět proč?

Algernon Poslyš kamaráde, to, jak flirtuješ s Gvendolínou, je dokonale skandální. Skoro tak skandální, jako když Gvendolína flirtuje s tebou.

Jack Já jsem ale do Gvendolíny zamilovaný. Přijel jsem jenom proto, abych ji požádal o ruku.

Algernon Neříkal jsi, že sis přijel užívat? To je spíš pracovní cesta.

Jack Ty nemáš vůbec žádný smysl pro romantiku.

Algernon Na žádostech o ruku vážně nic romantického nevidím. Romantické může být zamilování. Jednoznačná žádost o ruku s romantikou vůbec nesouvisí. Vždyť může být vyslyšena. Dokonce většinou to tak bývá. Pak je veškeré kouzlo totam. Podstatou romantické lásky je nejistota. Pokud se někdy ožením, rozhodně se na to pokusím hned zapomenout.

Jack O tom vůbec nepochybuju, Algy. Rozvodové soudy jsou tu právě pro lidi s tak mimořádnou pamětí.

Algernon O tom nemá smysl spekulovat. Rozvody jsou z vůle boží. [Jack se natáhne pro další chlebiček. Algernon ho okamžitě zadrží.] Prosím tě, ty chlebičky nech být. Nechal jsem je udělat speciálně pro tetu Augustu. [Vezme si jeden chlebiček a sní ho.]

Jack Vždyť ty je ujídáš pořád.

Algernon To je něco jiného. Augusta je moje teta. [Vytáhne talíř.] Dej si chléb a máslo. Ten je pro Gvendolínu. Gvendolína chleba s máslem miluje.

Jack [Jde ke stolu a vezme si chleba s máslem.] Takovýhle chleba s máslem si taky dám líbit.

Algernon Nemusíš se ládovat, jako bys to chtěl sníst všechno. Chováš se jako byste už byli svoji. Což nejste a podle mě ani nikdy nebudete.

Jack Jak to proboha myslíš?

Algernon Tak především, dívky si nikdy neberou muže, se kterými flirtují. Vědí, že to se přece nehodí.

Jack To je nesmysl.

Algernon Jsi na omylu. To je hluboká pravda. Proč by jinak bylo všude tolik svobodných mladých mužů? A za druhé, já si to nepřeju.

Jack Tak ty si to nepřeješ? Co to plácáš za nesmysly?

Algernon Gvendolína je moje sestřenka, můj milý. A než ti dovolím se s ní oženit, budeš muset vysvětlit celou tu záležitost s Cecílií.

Jack Jakou Cecílií? Na co narážíš? [Algernon vstane a zazvoní, pak se vrátí k servírovacímu stolku a dá si další chlebiček.] Co jsi myslel tou Cecílií? Nikoho toho jména neznám. . . pokud mne paměť neklame.

Výstup druhý

[Vstoupí Lane.]

Algernon Přineste mi to pouzdro na cigarety, které pan Worthing nechal v kuřáckém salóнку, když tu minule večerel.

Lane Ano, pane. [Lane odejde.]

Jack Chceš říct, žeš měl celou tu dobu moje pouzdro na cigarety? Prosím tě, proč jsi mi to neřekl? Píšu kvůli tomu zoufalé dopisy Scotland Yardu. Už jsem chtěl vypsát velikou odměnu pro nálezce.

Algernon Hm, kéž bys ji byl vypsál. Jsem teď bez peněz víc než obvykle.

Jack Nebudu přece nabízet velikou odměnu, když už je pouzdro na světě. [Vstoupí Lane, na tácku nese pouzdro na cigarety. Algernon ho hned sebere, Lane odchází.]

Algernon Musím říct, že jsi mě zklamal. [Otevře pouzdro a prohlíží si ho.] Ale na tom nezáleží, protože z věnování uvnitř zjišťuju, že ta věcička vlastně není tvoje.

Jack Ale samozřejmě, že je moje. [Zamíří k němu.] Viděl jsi mě s tím už stokrát. A nemáš nejmenší právo číst, co je napsáno uvnitř. To je velmi nedžentlmenské, číst si v cizích cigaretových pouzdrech.

Algernon Všechna ta pravidla, která určují, co se má a nemá číst, jsou absurdní. Moderní kultura se víc než z poloviny opírá o to, co by se číst nemělo.

Jack To je mi známo, ale nehodlám teď diskutovat o moderní kultuře. Není to zrovna téma, které by se mělo probírat v soukromí. Já jen chci zpátky svoje pouzdro na cigarety.

Algernon Ano. Jenže tohle není tvoje pouzdro na cigarety. Tohle pouzdro na cigarety je dárek od někoho, kdo se jmenuje Cecílie, a tys prohlásil, že nikoho toho jména neznáš.

Jack Dobrá, tak když to musíš vědět, Cecílie je moje teta.

Algernon Tvoje teta!

Jack Ano. Okouzlující starší dáma, vážně. Žije v Tunbridge Wells. A teď už mi to vrať, Algy.

Algernon [Ustupuje za sofa.] Tak proč tady píše „tvá malá Cecilka“, když je to tvoje teta z Tunbridge Wells? [Čte.] „S vroucí láskou tvá malá Cecilka.“

Jack [Jde k sofa a kleká na ně.] Prosím tě, co je na tom tak divného? Některé tety jsou vytáhlé, jiné ne. O tom si snad taková teta může rozhodnout sama. Zdá se, jako bys byl přesvědčený, že každá teta musí být jako ta tvoje! To je nesmysl! Tak už mi, kruci, to pouzdro vrať. [Pronásleduje Algernona po pokoji.]

Algernon Dobrá, ale proč ti tvoje teta říká strýčku? „Drahému strýčku Jackovi. S vroucí láskou tvá malá Cecilka.“ Připouštím, že nelze nic namítat proti tomu, když je něčí teta poněkud menší; proč by ale nějaká teta – bez ohledu na svou velikost – měla svému vlastnímu synovci říkat strýčku, to mi prostě vážně nejde do hlavy. A ty se navíc nejmenuješ Jack, ale Filip.

Jack Nejmenuju se Filip. Jmenuju se Jack.

Algernon Vždycky jsem měl za to, že jsi Filip. Každému jsem tě představoval jako Filipa. Slyšíš na jméno Filip. Vypadáš jako Filip. Jsi ten nejfilipovatější Filip, jakého jsem kdy viděl. Takže když říkáš, že se nejmenuješ Filip, je to naprostý nesmysl. Máš to napsané na navštívenkách. Tady jednu mám. [Vytahuje ji z pouzdra.] „Pan Filip Worthing, B.4, Albany.“ Nechám si to jako důkaz, že se jmenuješ Filip, kdyby ses někdy pokusil to mně, Gvendolíně nebo komukoliv jinému popřít. [Strčí si navštívenku do kapsy.]

Jack Tak dobře, ve městě se jmenuju Filip, na venkově Jack, a to pouzdro jsem dostal na venkově.

Algernon To ale nevysvětluje skutečnost, že tě tvoje malá teta Cecílie z Tunbridge Wells tituluje drahý strýčku. No tak šup, ven s tím. Uvidíš, jak se ti uleví.

Jack Teď mluvíš úplně jako zubař, Algy. To je velmi nefér mluvit jako zubař, když žádný zubař nejsi. Vyvoláváš tím mylný dojem.

Algernon Přesně to zubaři vždycky dělají. Tak ven s tím. Musím říct, že jsem tě vždycky podezíral, že jsi nenapravitelný tajnůstkář a bunburista. Teď už jsem si tím naprosto jistý.

Jack Bunburista? Co to má kruci znamenat?

Algernon Význam tohoto jedinečného výrazu ti ozřejmím, až mi laskavě sdělíš, proč jsi ve městě Filip a na venkově Jack.

Jack Dobrá, ale nejdřív mi podej to pouzdro.

Algernon Tady ho máš. [Dá mu pouzdro na cigarety.] A teď mi ty podej to svoje vysvětlení, a ať je jaksepatří neuvěřitelné. [Usedne na sofa.]

Jack Drahý příteli, na mém vysvětlení není vůbec nic neuvěřitelného. Je vlastně úplně banální. Drahý pan Cardew, který mě jako malého chlapce adoptoval, mě ve své závěti ustanovil opatrovníkem své vnučky, slečny Cecílie Cardewové. Cecílie žije na mém venkovském sídle pod dohledem své skvělé guvernanky, slečny Prismové, a oslovením strýčku mi projevuje úctu z důvodů, jimž bys jen těžko porozuměl.

Algernon Mimochodem, kde je to tvoje venkovské sídlo?

Jack Do toho ti nic není, hochu, pozvání tam se nedočkáš. . . Říkám ti ale rovnou, že to není ve Shropshiru.

Algernon To jsem tušil, kamaráde. Dvakrát jsem probunbuřil celý Shropshire. Ale pokračuj. Proč jsi ve městě Filip a na venkově Jack?

Jack Milý Algy, nejsem si jist, jestli budeš s to pochopit mé skutečné důvody. Tobě totiž zodpovědnost nic neříká. Když se ale staneš poručníkem, musíš na všechno kolem sebe uplatňovat přísná morální kritéria. Je to tvoje povinnost. A vzhledem k tomu, že přísná morální kritéria rozhodně nepřispívají k dobrému zdraví ani ke spokojenosti, je třeba si občas zajet odpočinout do města. Proto jsem si musel vymyslet mladšího bratra Filipa, který žije v Albany a vězí neustále po krk v problémech. Taková je tedy pravda, milý Algy, čistá a jasná.

Algernon Pravda je jen zřídkakdy čistá a jasná. Kdyby byla, na světě by zčistajasna byla hrozná nuda a moderní literatura by vůbec nemohla existovat!

Jack To by nebyla taková tragédie.

Algernon Literární kritika není tvou silnou stránkou, příteli; tak se o ni nepokoušej. Přenech ji lidem, kteří nevystudovali univerzitu. Na stránkách našich novin si vedou velmi zdatně. Ty jsi zkrátka bunburista. Měl jsem úplnou pravdu, když jsem tvrdil, že jsi bunburista. Jsi jeden z nejdokonalejších bunburistů, které znám.

Jack Co tím sakra myslíš?

Algernon Ty sis vymyslel velmi užitečného mladšího bratra Filipa, abys mohl jezdit do města tak často, jak se ti líbí. Já jsem si vymyslel velmi šikovného invalidu Bunburyho, abych si – kdykoliv se mi líbí – mohl vyrazit na venkov. Bunbury je skutečně neocenitelný. Nebýt jeho výjimečně chatrného zdraví, nemohl bych s tebou dnes povečeřet u Willise, protože jsem už víc než před týdnem přislíbil návštěvu tetičce Augustě.

Jack Já tě dneska nikam na večeri nezval.

Algernon Já vím. Jsi nepochopitelně nedbalý, když přijde na rozesílání pozvánek. To od tebe není moudré. Nic nerozladí lidi víc, než když je nikdo nikam nezve.

Jack Udělal bys podstatně líp, kdybys povečeřel s tetou Augustou.

Algernon Něco takového nemám rozhodně v úmyslu. Zaprvé, večerel jsem u ní tohle pondělí, a večeret s příbuznými jednou týdně je ažaž. Zadruhé, kdykoliv tam večerím, zacházejí se mnou jako se členem rodiny, takže mě buď neposadí k žádné ženě, nebo rovnou mezi dvě. A zatřetí, je mi úplně jasné, vedle koho mě posadí tentokrát. Posadí mě vedle Mary Farquaharové, která pokaždé flirtuje se svým vlastním manželem na druhé straně stolu. To není nic příjemného. Je to vrcholně neslušné. . . a takové věci se teď dějí čím dál častěji. Počet londýnských žen, které flirtují se svými vlastními manžely, je skandální. Vypadá to příšerně. Prostě takové veřejné praní čistého prádla. A navíc, když už vím, že jsi kovaný bunburista, chci s tebou samozřejmě mluvit o bunburismu. Chci ti vysvětlit pravidla.

Jack Já nejsem žádný bunburista. Pokud Gvendolína svolí ke sňatku, hned se svým mladším bratrem skoncuju. Vlastě s ním asi skoncuju tak jako tak. Cecílie se o něj až příliš zajímá. Už mě to unavuje. Takže se Filipa zbavím. A vřele ti doporučuju udělat totéž s tím tvým. . . invalidním přítelem, co má tak nemožné jméno.

Algernon Nic na světě mě nemůže přimět k tomu, abych se rozžehnal s Bunburym. A pokud se někdy oženíš, o čemž velmi pochybuju, také se s ním rád seznámíš. Ženáč, který nezná Bunburyho, má příšerně nudný život.

Jack Nesmysl. Pokud si vezmu tak okouzující dívku, jako je Gvendolína – a ze všech, které znám, je ona jediná, s níž bych se oženil – určitě Bunburyho potřebovat nebudu.

Algernon Tak ho bude potřebovat tvoje žena. Asi si neuvědomuješ, že i v manželském životě teprve tři tvoří společnost.

Jack [učeně] Tuto teorii, milý příteli, se nám už padesát let snaží vnutit zhýralí francouzští dramatikové.

Algernon Ano, a spořádaná anglická domácnost ji uvedla do praxe ani ne za polovinu toho času.

Jack Hlavně se nesnaž být cynický. To je přece hrozně snadné.

Algernon Hochu, dneska není snadné nic. Ve všem panuje zuřivá konkurence. [Ozve se zvonek.] To musí být teta Augusta. V tomhle wagnerovském stylu zvoní jedině příbuzní. Nebo věřitelé. Takže – pokud se mi podaří ji na deset minut zabavit, abys měl možnost požádat Gvendolínu o ruku, pozveš mě pak na večeři k Willisovi?

Jack Když chceš. . .

Algernon Jen doufám, že to myslíš vážně. Nesnáším lidi, kteří o jídle žertují. Připadá mi to hrozně povrchní.

Výstup třetí

Lane Lady Bracknellová a slečna Fairfaxová. [Algernon jim vykročí naproti. Vstoupí Lady Bracknellová a Gvendolína.]

Lady Bracknellová Dobré odpoledne, doufám, že se chováš slušně.

Algernon Mám se slušně, tetičko, děkuju za optání.

Lady Bracknellová To není tak úplně totéž. Popravdě řečeno, tyhle dvě věci se většinou vylučují. [Spatří Jacka a pozdraví ho velmi odměřeným pokynutím hlavy.]

Algernon [Obrátí se na Gvendolínu.] Fiha, vypadáš dokonale.

Gvendolína Já vždycky vypadám dokonale. Nemám pravdu, pane Worthingu?

Jack Vy jste dokonalá, slečno Fairfaxová!

Gvendolína Ale to snad ne. To už bych se neměla kam vyvíjet, a já se ještě hodlám v mnoha směrech vyvíjet. [Gvendolína a Jack se spolu posadí do rohu místnosti.]

Lady Bracknellová Omlouvám se, jestli snad jdeme trochu pozdě, ale musela jsem se ještě stavit u Lady Harburyové. Nebyla jsem u ní od smrti jejího manžela. Takovou proměnu jsem ještě neviděla – vypadá doslova o dvacet let mladší. A teď si dám čaj a jeden ten báječný okurkový chlebíček, cos mi slíbil.

Algernon Ovšem, tetinko. [Jde ke stolku.]

Lady Bracknellová Neposadíš se vedle mě, Gvendolíno?

Gvendolína Ne, díky maminko. Tady je mi docela dobře.

Algernon [Zděšeně zdvihá prázdný talíř.]

Proboha, Lane! Jak to, že nemáme okurkové chlebíčky? Vždyť jsem vás o ně výslovně žádal.

Lane [truchlivě] Dopoledne nebyly vůbec k dostání okurky. Byl jsem pro ně dvakrát.

Algernon Nebyly okurky!

Lane Ne, prosím. Ani za hotové.

Algernon Děkuji vám, Lane, můžete jít.

Lane Děkuji, pane. [Odejde.]

Algernon Opusťte, tetičko, vůbec to nechápu. Žádné okurky, ani za hotové!

Lady Bracknellová Nedělej si s tím hlavu, Algernone. Měla jsem pár palačinek u Lady Harburyové. Ta si teď jenom užívá.

Algernon Vlasy jí prý ze samého žalu dočista zezlátly.

Lady Bracknellová Rozhodně změnily barvu. Proč, to samosebou říct nedokážu. [Algernon k ní popojde a podá jí čaj.]

Děkuju. Dnes se máš na co těšit. Posadila jsem tě vedle Mary Farquharové. Je moc milá – a jak se věnuje manželovi. Radost pohledět.

Algernon Moc mě to mrzí, tetičko, ale dnes večer nejspíš budu muset vaši společnost postrádat.

Lady Bracknellová [Mračí se.] To snad ne, Algernone. Tím bys mi úplně zničil zasedací pořádek. A strýc by musel večer u sebe v pokoji. Ještě že je na to zvyklý.

Algernon Je snad zbytečné říkat, že je mi to hrozně líto, ale právě mi přišel telegram, že můj přítel Bunbury je opět těžce nemocný. [Podívá se významně na Jacka.] Bylo by prý dobré, abych mu teď byl nablízku.

Lady Bracknellová To je vskutku podivné. Ten pan Bunbury má zřejmě mimořádně chatrné zdraví.

Algernon Přesně tak. Chudák Bunbury je vlastně úplně invalida.

Lady Bracknellová Můj milý, mám za to, že pan Bunbury by si měl co nejdříve rozmyslet, zda chce žít, nebo zemřít. Taková nerozhodnost je absurdní. A soucit s invalidy, který je dnes tak moderní, neschvaluji. Připadá mi to morbidní. Nebudeme přece v lidech jejich nemoci ještě podporovat! Být zdravý je základní povinností každého člověka. Tvému strýčkovi pořád říkám, ať už se proboha uzdraví, ale úplně mě ignoruje. . . Pokud ale musíš sedět u lůžka pana Bunburyho, nechci ti to rozmlouvat. Velmi bych však ocenila, kdybys panu Bunburymu vzkázal, aby byl tak laskav a pokusil se ovládnout alespoň v sobotu. Potřebovala bych, abys mi vybral hudbu na večírek. Takhle ke konci sezóny člověk obzvlášť potřebuje něco pro povzbuzení konverzace. Každý už řekl všechno, co říct chtěl, což ve většině případů stejně nestálo za řeč.

Algernon Zkusím s ním promluvit, bude-li ještě při vědomí, a slibuju ti, že do soboty bude docela v pořádku. S hudbou je vždycky potíže. Znáš to, když člověk vybere dobrou hudbu, nikdo neposlouchá, a když špatnou, tak si zase nikdo nechce povídat. Nechceš zajít vedle, abych ti mohl ukázat, co jsem zatím vybral?

Lady Bracknellová Díky, Algernone. Vidím, že jsi nezapomněl. [Vstane a jde za Algernonem.] Určitě to bude rozkošné, jen co ten program trochu pročistíme. Francouzské písně nestrpím. Lidé si vždycky myslí, že jsou neslušné, a buď se tváří pohoršeně, což je ordinární, nebo se smějí, což je ještě horší. Zato němčina na mě působí zcela důvěryhodně a myslím, že právem. Pojď se mnou, Gvendolíno.

Gvendolína Ano, mamá.

[**Lady Bracknellová** a **Algernon** odejdou do hudebního salónku, **Gvendolína** zůstane na scéně.]

Výstup čtvrtý

Jack To bylo dneska ale krásně, že slečno Fairfaxová?

Gvendolína Prosím vás, nemluvte o počasí, pane Worthingu. Pokaždé, když se mnou někdo mluví o počasí, jsem si jistá, že chce mluvit o něčem jiném. A pak jsem z toho celá nervózní.

Jack Já chci mluvit o něčem jiném.

Gvendolína Jako bych to nevěděla. Já vždycky všecko hned uhodnu.

Jack Takže když dovolíte, rád bych využil dočasné nepřítomnosti Lady Bracknellové. . .

Gvendolína To bych vám tedy radila. Mamá se s oblibou vrací do místnosti, když to nejmiň čekáte. Už jsem s ní na tohle téma musela několikrát promluvit.

Jack [nervózně] Slečno Fairfaxová, od chvíle, kdy jsem vás poznal, k vám chovám větší obdiv než ke kterékoli jiné dívce, kterou jsem kdy poznal. . . než jsem poznal vás.

Gvendolína Toho jsem si už všimla. A často jsem si přála, abyste to aspoň na veřejnosti dával trochu víc najevo. Vždycky jste mě neodolatelně přitahoval. Nebyl jste mi vůbec lhostejný ani předtím,

než jsem vás poznala. [Jack na ni užasle hledí.] Jak doufám víte, žijeme v době ideálů. Exkluzivnější měsíčníky o tom píšou neustále a už se o tom prý mluví i na malých městech. A mým ideálem odjakživa bylo zamilovat se do muže jménem Filip. V tom jméne je cosi, co vzbuzuje absolutní důvěru. Už když mi Algernon poprvé řekl, že má přítele jménem Filip, bylo mi jasné, že je mi souzeno vás milovat. Naštěstí mohu být klidná, protože, pokud vím, to jméno se skoro nevyskytuje.

Jack Takže ty mě opravdu máš ráda?

Gvendolína Miluju tě!

Jack Miláčku! Ani nevíš, jak moc jsem díky tobě šťastný.

Gvendolína Ty můj Filípku! [Obejmou se.]

Jack Ale nechceš mi přece tvrdit, že bys mě nemohla mít ráda, kdybych se nejmenoval Filip.

Gvendolína Ale ty se jmenuješ Filip!

Jack Jistě, ale co kdybych se jmenoval jinak? To bys mě pak už neměla ráda?

Gvendolína [pohotově] To je čistě metafyzická spekulace a jako většina metafyzických spekulací má jen máloco společného s fyzickou stránkou našeho života.

Jack Mám-li být zcela upřímný, miláčku, to jméno se mi nijak zvlášť nezamlouvá. Myslím, že Filip se ke mně vůbec nehodí.

Gvendolína Hodí se k tobě dokonale. Je to božské jméno. A jak zní! Úplně člověka rozvibruje.

Jack Ale Gvendolíno, vždyť je tolik jiných, daleko hezčích jmen. Tak třeba Jack je vyloženě okouzlující.

Gvendolína Jack? To vůbec nezní hezky, vlastně to vůbec nijak nezní. Vůbec mě nevzrušuje. Vůbec žádné vibrace. . . Zнала jsem několik Jacků a všichni bez výjimky byli nadprůměrně oškliví. Navíc, Jack, jak každý ví, je domácká verze Johna. A pro ženu, která by si vzala muže jménem John, mám jenom soucit. Unudila by se s ním k smrti. Bezpečně se můžu provdat jedině za Filipa.

Jack Gvendolíno, to spraví jedině křest. . . chci říct svatba, a to hned. Nesmíme ztratit ani minutu.

Gvendolína Svatba, pane Worthingu?

Jack [ohromeně] No. . . pochopitelně. Víte přece, že vás miluji, slečno Fairfaxová, a sama jste mi naznačila, že ani já vám nejsem zcela lhostejný.

Gvendolína Zbožňuju vás. Ale ještě jste mě nepožádal o ruku. A o manželství nebyla zatím vůbec řeč. Toho tématu jsme se ani nedotkli.

Jack Smím vás tedy požádat o ruku?

Gvendolína Myslím, že k tomu máte báječnou příležitost. A abych vás ušetřila případného zklamání, pane Worthingu, pokládám za slušnost vám dopředu zcela otevřeně říct, že vaši nabídku určitě přijmu.

Jack Gvendolínko!

Gvendolína Ano, pane Worthingu? Vy mi chcete něco říci?

Jack Přece víš, co ti chci říct.

Gvendolína Ale neříkáte to.

Jack Vezmete si mne, slečno? [Kleká si.]

Gvendolína Ovšemže si tě vezmu. Že ti to ale trvalo! Žádosti o ruku asi nejsou tvoje silná stránka.

Jack Však jsem taky ještě nikoho na světě krom tebe nemiloval, má jediná láska.

Gvendolína Pochopitelně. Ale muži často žádají o ruku, jen aby získali větší praxi. Alespoň můj bratr Gerald to tak dělá. Všechny moje kamarádky mi to potvrzují. Ty máš ale úžasně modré oči,

Filipe! Nejmodřejší na světě. Doufám, že se na mě budeš vždycky takhle dívat, hlavně na veřejnosti.

Výstup pátý

Lady Bracknellová Mladý muži, buďte tak laskav a vstaňte. Ta ležérní poloha vašeho těla působí poněkud nevkusně.

Gvendolína Ale mamá! [Worthing se pokouší vstát, avšak Gwendolína mu v tom brání.] Moc vás prosím, abyste se vzdálila. Tady vás teď můžeme docela dobře postrádat. Krom toho, pan Worthing ještě neskončil.

Lady Bracknellová Neskončil s čím, že jsem tak smělá?

Gvendolína Právě jsme se s panem Worthingem zasnoubili, mamá. [Oba naráz vstanou.]

Lady Bracknellová Drahé dítě, pokud to snad ještě nevíš, dosud nejsi zasnoubena s nikým. Až taková chvíle nastane, já nebo otec, pokud mu to zdraví dovolí, ti to včas sdělíme.

Zasnoubení by mělo být pro dívku překvapením – jestli příjemným nebo nepříjemným, to už záleží na okolnostech. Obávám se, že je mimo předmět diskuse, zda by si mladá dívka měla v tomto ohledu něco zařizovat sama. . . A nyní bych vám, pane Worthingu, ráda položila několik otázek. Ty, drahoušku, než to tady vyřídíme, počkáš dole v kočáře.

Gvendolína [vyčítavě] Ale mamá!

Lady Bracknellová Nevyjádřila jsem se dost jasně?

[**Gvendolína** postoupí ke dveřím. Spolu s **Jackem** si za zády **Lady Bracknellové** pošlou polibek. **Lady Bracknellová** se rozpačitě rozhlíží, jako by nechápala, co právě zaslechla. Nakonec se otočí ke **Gvendolíně**.] Kočár čeká, Gvendolíno!

Gvendolína Jistě, mamá. [Odchází a dívá se přitom za **Jackem**.]

Lady Bracknellová [Usedá.] Teď už se můžete posadit, pane Worthingu. [Vytáhne z kapsy zápisník a tužku.]

Jack Děkuji mnohokrát, Lady Bracknellová, rád postojím.

Lady Bracknellová [Drží v ruce tužku a zápisník.] S politováním vám musím sdělit, že nejste na mém seznamu perspektivních mladých mužů, a to i přesto, že mám stejný seznam jako moje známá, vévodkyně z Boltonu. Popravdě řečeno, vypracovaly jsme ho společně. Jsem nicméně ochotna připojit vaše jméno k ostatním položkám, pokud mne jako milující matku vaše odpovědi uspokojí. Kouříte?

Jack Bohužel, kouřím.

Lady Bracknellová To ráda slyším. Muž by se vždycky měl něčím zabývat. Dnes je v Londýně příliš mnoho zahálčivých mladíků. Kolik je vám let?

Jack Dvacet devět.

Lady Bracknellová To je na ženění velmi příhodný věk. Odjakživa jsem toho názoru, že muž, který hodlá vstoupit do manželství by měl znát buď všechno, nebo nic. Jak jste na tom vy?

Jack Já nevím nic, madam.

Lady Bracknellová To mě těší. Jsem proti všemu, co narušuje přirozenou nevědomost. Nevědomost je jako křehká orchidej – dotkneš se jí a pel je pryč. Celá teorie moderního vzdělávání je naprosto pomýlená. Ještěže přinejmenším v Anglii nemá vzdělávání vůbec žádné výsledky. Pokud by mělo, znamenalo by to vážné ohrožení vyšších tříd a na Grosvenorském náměstí by se opět děly nepřístojnosti. Jaký máte příjem?

Jack Sedm až osm tisíc ročně.

Lady Bracknellová Z pozemků, nebo z akcií?

Jack Převážně z akcií.

Lady Bracknellová To zní uspokojivě. Při tom, kolik povinností má člověk zaživa a kolik peněz na daních z něj vytáhnou po smrti, si už dneska nikdo svoje pozemky ani neužije, ani z nich nevyžije. Nejdřív člověku zajistí postavení a pak mu brání, aby si ho udržel. Nic lepšího se o nich říct nedá.

Jack Mám na venkově usedlost a samozřejmě i nějaké ty pozemky – asi šest set hektarů. Ale to není hlavní zdroj mých příjmů. Pokud vím, tak jediný, kdo z toho něco má, jsou pytláci.

Lady Bracknellová Vy máte usedlost na venkově? A jak velkou? No, tím teď nebudeme ztrácet čas. Doufám, že máte také dům ve městě. Od tak prostého a nezkaženého děvčete, jako je Gvendolína, přece nemůžete očekávat, že se usadí na venkově.

Jack Mám dům na Belgraveském náměstí, ale ten pronajímám Lady Bloxhamové. Nájemní smlouvu můžu samozřejmě kdykoli vypovědět s šestiměsíční lhůtou.

Lady Bracknellová Lady Bloxhamová? Neznám.

Jack Však ona už také skoro nikam nechodí. Je to dáma velmi pokročilého věku.

Lady Bracknellová Chm. Šediny v dnešní době už nejsou žádnou zárukou důstojnosti. Kde přesně je ten váš dům?

Jack Číslo 149.

Lady Bracknellová [Zavrtí hlavou.] To není moc dobrá adresa. Já věděla, že v tom bude háček. Ale to se dá snadno změnit.

Jack Myslíte dům, nebo adresu?

Lady Bracknellová [ostře] Bude-li to nezbytné, tak obojí. Jaké máte politické názory?

Jack Obávám se, že žádné. Patřím k liberálním unionistům.

Lady Bracknellová To jsou skoro konzervativci. Ty zveme na večeři. Nebo aspoň na návštěvu. A nyní přistupme k poněkud méně podstatným věcem. Páni rodičové jsou dosud naživu?

Jack Žel bohu, oba rodiče jsem ztratil.

Lady Bracknellová Ztrátu jednoho rodiče, pane Worthingu, lze pokládat za nešťastnou náhodu, ztráta obou však není nic jiného než nedbalost. Čím byl váš otec? Podle všeho to byl zámožný muž. Patřil k podnikatelské smetánce, jak by napsali radikalisté, nebo snad pocházel ze šlechtického rodu?

Jack Nejsem si jist. Řekl jsem, že jsem ztratil rodiče. Přesnější by však bylo říci, že oni ztratili mě. . . Vůbec vlastně nevím, z jaké rodiny pocházím. Byl jsem, abych tak řekl, nalezen.

Lady Bracknellová Nalezen?

Jack Našel mě pan Cardew, velmi štědrý a vlídný starý pán, který už bohužel není mezi živými. To on mi dal jméno Worthing, protože shodou okolností u sebe měl jízdenku první třídy do Worthingu. Worthing je jedno přímořské letoviště v Sussexu.

Lady Bracknellová Smím vědět, kde vás ten štědrý starý pán s jízdenkou první třídy do onoho přímořského letoviště našel?

Jack [hrobovým hlasem] V cestovní kabele.

Lady Bracknellová V cestovní kabele říkáte?

Jack Přesně tak, madam. Byl jsem uložen v cestovní kabele – v poměrně velké černé kožené kabele se dvěma uchy. Ano, v docela obyčejné kabele.

Lady Bracknellová Kde přesně ten pan Carfew nebo Cardew našel onu docela obyčejnou kabelu?

Jack V úschovně zavazadel na Viktoriině nádraží. Vydali mu ji omyllem místo té jeho.

Lady Bracknellová V úschovně zavazadel na Viktoriině nádraží?

Jack Ano, u nástupiště na Brighton.

Lady Bracknellová Nástupiště je irrelevantní. Nebudu zastírat, pane Worthingu, že vskutku nevím, co si mám o tom všem myslet. Na-

rodit se v cestovní kabele, nebo od ní přinejmenším odvozovat svůj původ, byť by měla třeba sto uší, znamená porušit konvence spóřádaného rodinného života a připomíná mi to ty nejhorší výstřelky z časů francouzské revoluce. Předpokládám, že víte, k čemu to neblahé povstání nakonec vedlo. . . A pokud jde o ono místo, kde jste byl nalezen, domnívám se, že úschovna zavazadel může vyřešit jistý druh společenského prohřešku – a tohle by určitě nebyl první případ – stěží ji však můžeme pokládat za solidní základ dobrého společenského postavení.

Výstup šestý

Jack Dobré dopoledne přeji! [**Algernon** ve vedlejším pokoji spustí svatební pochod, **Jack** se tváří naprosto nepřičetně a jde ke dveřím]. Pro smilování boží, nehraj tuhle příšernou odrhovačku, Algy! Nedělej ze sebe šaška! [Hudba přestane hrát a vstoupí pobavený Algernon].

Algernon Copak? Nevyšlo to, jak sis představoval? Že by tě Gvendolína odmítla?! Znáš ty její způsoby, vždycky odmítá. Myslím, že je to od ní velká nevychovanost.

Jack Kdepak, s Gvendolínou je všechno v naprostém pořádku. Kdyby šlo jen o ni, jsme už dávno zasnoubeni. Její matka je ale nesnesitelná. Nikdy jsem neviděl takovou harpyji. . . vlastně ani nevím, co to harpyje je, ale určitě vypadá jako Lady Bracknellová. Každopádně je to nestvůra, a to naprosto nemýtická, což se prostě nesluší. Ale promiň, asi bych před tebou neměl takhle mluvit o tvé vlastní tetě.

Algernon Co tě nemá, zbožňuju pomlvy o svých příbuzných. Jedině tak se to s nimi dá vydržet. Příbuzní jsou prostě jen nudná sebranka, která nemá ani zbla ponětí o tom, jak žít, a ani jim nedojde, kdy měli umřít.

Jack Já nemám žádné příbuzné.

Algernon To buď rád. Od příbuzných se nikdy nedočkáš ani půjčky ani uznání, a to i když jsi třeba génius. Příbuzní – to je ta protivná část lidstva.

Jack A vůbec, co na tom záleží, jestli člověk kdy měl otce nebo matku? S matkami bych se ještě smířil. Poplatí za tebe dluhy a nekafrají ti do života; zato otcové ano a navíc za tebe dluh nikdy nezaplátí. Neznám jediného gentlemana v klubu, který by se bavil se svým otcem.

Algernon Ano, ano. Otcové momentálně rozhodně nejsou v oblibě. [Bere do ruky večerník.]

Jack V oblibě! Vsadím se s tebou, o co chceš, že ani jeden z našich známých by se nikdy neukázal na veřejnosti s otcem. [po chvíli] Něco zajímavého v novinách?

Algernon [Čte dál.] Nic.

Jack Ještěže tak.

Algernon Zdá se, že v novinách nikdy nic není.

JACK Naopak! Je toho v nich až příliš mnoho. Pořád jen člověka zasypávají otravnými zprávami o lidech, které nezná, nikdy je neviděl a ani za mák se o ně nezajímá. Hrůza!

Algernon To já zas mám hrozně rád lidi, které jsem nikdy neviděl. Zrovna teď mě přitahuje jedna dívka, kterou jsem nikdy neviděl, a to neobyčejně silně.

Jack Ale to přece nejde!

Algernon Ale ano, jde!

Jack Nebudu se s tebou o tom přít. Ty by ses pořád o všem hádal.

Algernon Ovšem, jedině k tomu bylo všechno stvořeno.

Jack Kdybych si tohle myslel, musel bych se namouduši zastřelit. [Odmlčí se.] Co myslíš, Algy, že Gvendolína nebude jako její matka. . . ani za nějakých sto padesát let?

Algernon Všechny ženy se podobají svým matkám, v tom je jejich tragédie. A tragédií mužů je, že se svým matkám nepodobají.

Jack To má být jako chytré?

Algernon Je to skvěle zformulované! A pravdy je v tom přesně tolik jako v jiných bonmotech z vyšší společnosti.

Jack Je mi ze vši té chytrosti nanic. Dneska je chytrý kdekdo. Ať jdeš kamkoli, všude narazíš na nějakého chytráka. Stal se z toho přímo společenský nešvar. Kéž by nám zbylo alespoň pár blbců!

Algernon Vždyť taky zbylo!

Jack V tom případě bych se s nimi velice rád seznámil. O čem spolu asi mluví?

Algernon Blbci? O těch chytrých přece.

Jack Blbci.

Algernon Á propos, řekl jsi Gvendolíně pravdu o tom, že ve městě jsi Filip a na venkově Jack?

Jack [velmi povýšeně] Milý příteli, pravda, to není něco, co se obyčejně říká hodné, milé a kultivované dívce. Co to máš za zvláštní představy o chování k ženám?

Algernon Jediný způsob, jak se chovat k ženě, je dvořit se jí, pokud je hezká, a je-li ošklivá, dvořit se nějaké jiné.

Jack Ale to přece nejde!

Algernon A jak se má tvoje schovanka, slečna Cardewová? A co tvůj bratr, ten zhýralec Filip?

Jack Cecílie se má dobře a bratra se zbavím do konce týdne. Zabiju ho třeba v Paříži.

Algernon Proč v Paříži?

Jack Hm. . . Je s tím míň starostí. Žádné hloupé zbytečnosti okolo pohřbu a všech těch věcí. Prostě ho zabiju v Paříži a je to. Myslím, že mrtvice bude stačit. Spoustu lidí přece raní mrtvice – jen tak, zničehonic. . .

Algernon To sice ano, ale mrtvice je dědičná. Taková věc, když je jednou v rodině. . . Daleko lepší by byla pořádná chřipka.

JACK A není chřipka dědičná, nebo tak něco?

Algernon Samozřejmě že ne.

Jack Výborně. Takže bratříček Filip v Paříži náhle umírá na chřipku. A máme od něj pokoj.

Algernon Ale neříkal jsi, že slečna Cardewová se o tvého nebohého bratra nesmírně zajímá? Neponese jeho ztrátu příliš těžce?

Jack To bude v pořádku. Cecílie naštěstí není hloupoucké romantické děvčátko. Velmi si libuje v jídle a v dlouhých procházkách a učení si ani nevšimne.

Algernon Docela rád bych tu tvou Cecilku poznal.

Jack Postarám se, aby k tomu nikdy nedošlo. A mimochodem, pro tebe to není žádná Cecilka.

Algernon Ale, ale. Vsadím se, že je ošklivá. Ano, určitě to bude jedna z těch nudných intelektuálek, které člověk potká na každém kroku. Velké ideály, malá prsa. Jistě je ošklivá jak noc. Hádám, že je jí tak osmatřicet, a bude to na ní pořádně vidět.

Jack Ve skutečnosti je neobyčejně půvabná a je jí teprve osmnáct.

Algernon A už jsi Gvendolíně řekl, že máš neobyčejně půvabnou, teprve osmnáctiletou schovanku?

Jack Prosím tě, takové věci se přece nevykládají na setkání! V životě se musíš řídit citem, nic se nesmí uspěchat. Z Cecílie a Gvendolíny se určitě stanou velké přítelkyně. Vsadím se s tebou o co chceš, že po půl hodině si budou říkat sestřičko.

Algernon Tak si ženy říkají až poté, co se vzájemně otitulovaly spoustou jiných jmen. Ale teď bychom už opravdu měli jít a převléknout se, jestli chceme u Willise dostat dobré místo. Víš, že už je skoro sedm?

Jack [podrážděně] Vždycky je skoro sedm.

Algernon Dobře, ale já mám hlad.

Jack To máš pořád, co tě znám. . .

Algernon A co budeme dělat po večeři? Co takhle jít do divadla?

Jack To ne. Nerad někoho poslouchám.

Algernon Tak dobře, půjdeme do Klubu.

Jack Ani nápad. Nerad mluvím.

Algernon Tak se můžeme stavit v deset v Empire?

Jack Ne, ne. Nerad někde očumuju. Je to tak stupidní.

Algernon Tak co budeme dělat?

Jack Nic!

Algernon To je ovšem dřina, nedělat nic. Nicméně dřina mi nevádí, když se při ní nic nedělá.

Výstup sedmý

Cecílie [Zamíří ke **Gvendolíně**.] Dovolte, drahoušku, abych se vám představila. Jmenuji se Cecílie Cardewová.

Gvendolína Cecílie Cardewová? [Přistoupí k **Cecilii** a podává jí ruku.] To je ale rozkošné jméno! Něco mi říká, že z nás budou opravdové přítelkyně. Už teď vás mám nevýslovně ráda. A můj první dojem mě ještě nikdy nezradil.

Cecílie To je od vás strašně milé, že jste si mne oblíbila za tak relativně krátkou dobu. Posadte se, moc vás prosím.

Gvendolína [Mluví stále vstojе.] Smím vám říkat Cecilko?

Cecílie Jistě, budu moc ráda.

Gvendolína A vy mi zase budete od teď říkat Gvendolínko, ano?

Cecílie Pokud vám to udělá radost. . .

Gvendolína Pak je všechno v nejlepším pořádku, nemám pravdu?

Cecílie To doufám.

[Po chvíli ticha si obě dívky sednou.]

Gvendolína Možná právě nastala příhodná chvíle, abych vám o sobě řekla něco bližšího. Mým otcem je lord Bracknell. Předpokládám, že jste o něm nikdy neslyšela.

Cecílie Obávám se, že ne.

Gvendolína S potěšením mohu konstatovat, že mimo okruh rodiny mého papá nikdo nezná. Myslím, že tak je to v pořádku. Podle mě najde každý muž nejlepší uplatnění v domácnosti. Jakmile muži zanedbávají své domácí povinnosti, začnou být zženštilí, nemám pravdu? A takové muže nemůžu vystát. Jsou neodolatelní. Promiňte, Cecilko, ale výchova mé matinky, jejíž pohled na vzdělání má své meze, způsobila, že jsem velmi krátkozraká. To je součást mamincina systému. Nebude vám tedy vadit, když si vás prohlédnu lorňonem?

Cecílie Ale vůbec ne, Gvendolínko. Jsem ráda, když ode mne lidé nemohou odtrhnout oči.

Gvendolína [Pečlivě si **Cecilii** prohlédne lorňonem.] Předpokládám, že jste přijela pouze na krátkou návštěvu.

Cecílie Ale co vás nemá! Bydlím tady.

Gvendolína [stroze] Opravdu? A bydlí zde s vámi i vaše matinka nebo nějaká starší dáma z vašich příbuzných?

Cecílie Kdepak! Nemám matinku a dokonce ani žádné příbuzné.

Gvendolína Pozoruhodné.

Cecílie Pečuje o mne můj poručník a slečna Prismová.

Gvendolína Vy máte poručníka?

Cecílie Ano, jsem schovankou pana Worthinga.

Gvendolína Tak schovanka. . . To je zvláštní, že se o tom přede mnou nikdy nezmínil. Tajnůstkář jeden! Pořád se o něm dozvídám něco zajímavého. Nejsem si ovšem jistá, jaké pocity by to ve mně mělo vzbuzovat. [Vstane a popojde k Cecílii.] Mám vás velmi ráda, Cecilko. Zamilovala jsem si vás, hned jak jsme se potkaly. Musím vám však říct, že teď, když vím, že jste schovankou pana Worthinga, bych si velmi přála, abyste byla jaksí – o něco starší, než na kolik vypadáte – a abyste neměla tak hezounkou tvářičku. Budu s vámi mluvit jako vaše dobrá přítelkyně. Mohu?

Cecílie Prosím vás o to! Myslím, že kdykoli máme na srdci něco, co může znít nepříjemně, měli bychom to říct.

Gvendolína Mohu-li tedy být zcela upřímná, Cecilko, byla bych nejradši, kdybyste byla nejmíň dvačtyřicítka a k tomu mimořádná ohyzda. Filip je mladík pevných mravních zásad. Je to výkvět všech ctností. Nikdy by nedokázal někoho podvést ani zradit. Avšak i muži s tou nejušlechtlejší povahou mají krajně nebezpečnou tendenci podléhat fyzickým půvabům druhých. Moderní i starověká historie má pro to bezpočet politováníhodných příkladů. Ostatně, jen díky nim se vůbec dá číst.

Cecílie Asi jsem špatně slyšela, Gvendolínko, řekla jste Filip?

Gvendolína Ano.

Cecílie Mým poručníkem ale není pan Filip Worthing, nýbrž jeho bratr – jeho starší bratr.

Gvendolína [Opět si sedne.] Filip mi nikdy neřekl, že má bratra.

Cecílie Nerada to říkám, ale už delší dobu spolu moc dobře nevycházejí.

Gvendolína Ach tak. Tím se tedy vše vysvětluje. Teď, když o tom tak přemýšlím, si uvědomuji, že jsem nikdy žádného muže neslyšela mluvit o vlastním bratrovi. Jako by většině mužů bylo tohle téma na obtíž. Děkuji za vysvětlení – spadl mi kámen ze srdce. Skoro jsem začínala bát. Umíte si představit, že by naše ryzí přátelství zastínil sebemenší mráček pochybností? Předpokládám, že jste si stoprocentně jistá, že vaším poručníkem není pan Filip Worthing.

Cecílie Stoprocentně. [Odmlčí se.] Vždyť si ho budu brát.

Gvendolína [tázavě] Jakže?

Cecílie [plaše, jako by svěřovala tajemství] Před vámi to přece nebudu tajit, Gvendolínko. Příští týden si to stejně budete moci přečíst v novinách. Jsem s panem Filipem Worthingem zasnoubená.

Gvendolína [Vstane a mluví s jistou zdvořilostí.] Ale Cecilko, mám dojem, že se nám do toho vloudila nějaká chybička. S panem Worthingem jsem zasnoubená já. Oznámení o naší svatbě přinesou noviny nejpozději v sobotu.

Cecílie [Vstane a mluví se vši zdvořilostí.] Obávám se, že máte špatné informace, Gvendolínko. Filip mě požádalo ruku před deseti minutami. [Ukazuje deník.]

Gvendolína [Velmi pečlivě zkoumá deník pomocí lorňonu.] To je vskutku pozoruhodné. Mně pan Worthing nabídl sňatek včera odpoledne, v půl páté. Pokud si to chcete ověřit, prosím, jen si poslužte. [Vytáhne svůj deník.] Vždycky s sebou vozím svůj deník. Člověk by si měl do vlaku vždycky brát něco vzrušujícího ke čtení. Je mi moc líto, Cecilko, jestli vám snad беру iluze, ale myslím, že jste až druhá v pořadí.

Cecílie Ani nevíte, Gvendolínko, jak nevýslovně mne trápí, pokud vásnějak zraňuji na těle nebo na duši, ale musím vás upozornit, že pan Filip Worthing od chvíle, kdy jste s ním mluvila naposledy, evidentně změnil názor.

Gvendolína [zamyšleně] Pokud z toho nešťastného hochy vylákali nějaký neuvážený slib, považuji za svou povinnost ho zachránit. Zakročím okamžitě a nekompromisně.

Cecílie [zamyšleně a smutně] Ať už se můj chudáček dostal do jakékoli šlamastyky, nikdy mu to po svatbě nebudu vyčítat.

Gvendolína Ta šlamastyka, to mám být já, slečno Cardewová? To je ale nestydatost! V některých situacích pro nás upřímnost není jen povinností. Někdy je to prostě rozkoš!

Cecílie Vy snad chcete naznačit, slečno Fairfaxová, že jsem z pana Worthinga vymámila nějaký slib? Jak se opovažujete? Odložme masky bontonu. Vy snad chcete naznačit, slečno Fairfaxová, že jsem z pana Worthinga vymámila nějaký slib? Jak se opovažujete? Odložme masky bontonu. Narážek už bylo dost. Mluvte laskavě, jak vám zobák narost.

Gvendolína [sarkasticky] Nevím, čím mluvíte vy. Ale chápu, že tady u vás na venkově asi moc možností nemáte.

týmový překlad: Olga Ferjenčíková, Eva Kudynová, Lukáš Novák, David Petru, Tereza Rejšková, Stanislav Rubáš, Lucie Šmídová, Zuzana Šťastná a Rostislav Valvoda

Michael Foucault: Archeologie vědění

Z neznámých důvodů si čeští nakladatelé oblíbili temnou praxi vydávání knih v obráceném pořadí. Česky zpravidla vyjdou dříve pozdní díla slavných autorů (například máme k dispozici Husserlovu *Krizi evropských věd*, ale dodnes čekáme na jeho *Ideje*, stejně tak dopadl Baudrillard i Deleuze), či alespoň se dříve dočkáme komentářů ke knihám než knih samotných. Tak již od roku 1996 máme díky nakladatelství Herrmann a synové k dispozici Deleuzeho monografii o francouzském filosofovi Michelovi Foucaultovi (G. Deleuze: *Foucault*, Herrmann a synové, 1996), a přitom na překlad jedné z jeho nejdůležitějších knih – *Slova a věci* – čekáme dodnes. V této situaci proto každého milovníka díla francouzského myslitele potěšil předvánoční dárek již zmíněného nakladatelství Herrmann a synové v podobě překladu jeho dalšího klíčového textu, totiž *Archeologie vědění*.

Český čtenář zná Foucaulta především jako analytika určitých typů historických formací racionality a vývoje jejich institucí (například *Dějiny šílenství*), oproti těmto konkrétním analýzám stojí *Archeologie vědění*, ve které se Foucault pokouší o reflexy své metodologie. Tak se na třech stech stránkách odehrává pokus myšlení a řeči o objasnění základních pojmů a postupů, které autor uplatnil ve svých předchozích textech. Tyto postupy jsou ukázány do posledních detailů, včetně míst svého zrodu. Foucault je zbavuje konkrétního předmětu, jakým byl například zrod psychiatrické praxe a klinik. Konkrétní materiál, často skandální povahy, totiž upoutával na sebe pozornost více, než bylo třeba. Díky tomuto obnažení struktury myšlení se kniha stává místy obtížnou, ale tato obtížnost je vyvážena neuvěřitelnou jemností myšlení a jazyka, která skoro stírá hranice mezi vědou, filosofií a uměním.

Český překlad má na svědomí zkušený Čestmír Pelikán, který mj. překládal i zmíněnou Deleuzeho monografii, a tak je zajištěna i dlouhodobá kontinuita překladů jednotlivých pojmů. A mně nezbyvá nic jiného než každému, kdo nesdílí sny spícího rozumu o tom, že rozumí sám sobě, tuto knihu doporučit.

vyplavil Josef Šlerka

Měli bychom bohemistiku do značné míry rehistorizovat, relatinizovat. My máme dneska ze šesti set posluchačů asi tři lidi, kteří umějí slušně latinsky. Regermanizovat. Každý bohemista by měl umět alespoň slušně pasivně německy. Nemusí mluvit jak Goethe, ale musí umět číst a musí umět číst třeba Dobrovského v němčině. A reslavizovat. To je překvapení. Protože po čtyřiceti letech tak něžného přátelství s ruským Sovětským svazem se ukazuje, že my máme slavistiku ve stavu velmi povážlivém.

Prof. PhDr. Alexandr Stich, CSc., bohemista, jazykovědec a literární historik, zemřel náhle v neděli 26. ledna 2003. Citát je přetištěn z přednášky prof. Sticha na semináři Obce spisovatelů pro zahraniční bohemisty 9. září 1998 s laskavým svolením redakce Britských listů www.blisty.cz.

Rozšířené vydání PLAV!u naleznete na adrese www.splav.cz.